

КОРЕЯ В ПРОТИСТОЯННІ ЗАЗІХАННЯМ СУСІДНІХ ДЕРЖАВ,

*Оксана Ребець,
Львівська обл.*

Навчальний предмет: курс за вибором учнів «Республіка Корея: історія дива на річці Хан»

Клас: 11 клас

Міністерство освіти і науки України
Львівський обласний інститут удосконалення педагогічної освіти
Львівська краєзнавча спілка (Республіка Корея)

Костянтин Балазов, Світлана Балазова, Кірій Євдоким,
Рієн Сетуньєво, Ірина Костен, Сергій Троїм

**РЕСПУБЛІКА КОРЕЯ:
ІСТОРІЯ ДИВА НА РІЧЦІ ХАН**

Матеріали до навчального курсу за вибором
учнів профільної загальноосвітньої школи
(10-11 класи)

Посібник для учнів і вчителів
за редакцією Костянтина Балазова

Мета:

- Ознайомити учнів з політичною та міжнародною ситуацією в Кореї в XIX – на початку XX століття;
- Розглянути вплив Китаю, Японії та Росії на Корею;
- Сформувати уявлення про національно-визвольний рух у Кореї;
- Розвивати критичне мислення, вміння працювати з історичними джерелами та аналізувати події.

Очікуванні результати:

Учні знатимуть

- Основні етапи історичного розвитку в умовах зовнішніх загроз.
- Ключові держави, що зазіхали на територію Кореї (Китай, Японія США, СРСР)
- Події, що стали визначальними у боротьбі за незалежність.

Учні розумітимуть:

- Причини і наслідки зовнішніх втручань у внутрішні справи Кореї
- Особливості колоніальної політики Японії.
- Значення Кореї як стратегічного об'єкту в регіональній політиці Східної Азії.

Учні вмітимуть:

- Аналізувати історичні джерела та події, пов'язані з боротьбою Кореї проти імперського тиску.
- Визначити основні етапи та результати спротиву Кореї агресорам.

Приладдя: підручник, карта, презентація, джерела.

Час 45 хвилин.

Хід уроку

I Організацій момент

Привітання.

Актуалізація теми:

Коротка бесіда – що учні знають про Корею сьогодні?

II Мотивація навчальної діяльності (3-5хвилин)

Проблемне питання **«Чому така невелика країна, як Корея, стала ареною боротьби потужних імперій і які риси цієї ситуації можна порівняти з положенням України приблизно у той же період»**

План уроку.

1. Модернізація Кореї.
2. Корея в зовнішній політиці сусідніх держав.
3. Корейська імперія.
4. Встановлення протекторату Японії над Кореєю.

III Вивчення нового матеріалу

Клас поділяється на 3 групи. Кожна отримує окреме завдання

1. Створити таблицю «Модернізація Кореї наприкінці XIX ст»

I група

Сфера	Основні зміни
Політична	- Реформи Кабо (1894–1895): скасування станової системи, створення міністерств - Проголошення Корейської імперії (1897), імператор Коджон - Намагання вести самостійну зовнішню політику - Зростання впливу Японії, Китаю, Росії

II група

Сфера	Основні зміни
Економічна	- Відкриття портів для торгівлі з іншими державами - Розвиток промисловості: текстиль, вугілля, транспорт - Запровадження нових податкових систем - Активне проникнення іноземного капіталу (особливо Японії)

III група

Сфера	Основні зміни
Військова	- Реформування армії за японським зразком - Закупівля сучасної західної зброї - Навчання офіцерів за кордоном - Участь у конфліктах через геополітичні інтереси (1894–1895, 1904–1905)

2. Робота з джерелом

«На основі джерел сформулюйте позицію вашої держави щодо Кореї. Визначте мету, методи впливу та результат.»

I група – політика Китаю щодо Кореї

- Уривок із звернення китайського двору до корейського короля (1882 р.):
«Корея — це наш васал протягом кількох століть. Ми захищаємо її, як батько захищає сина, і не дозволимо іншим втручатися в її справи.»
- Витяг із Тяньцзінського трактату між Китаєм і Японією (1885):
«Обидві держави зобов'язуються вивести свої війська з Кореї та повідомляти одна одну, якщо знову буде потреба у військовій присутності.»

- Коментар історика:
«Цінський Китай не хотів втрачати вплив на Корею, яку вважав своєю традиційною сферою впливу. Однак внутрішні проблеми та поразка у війні з Японією у 1895 р. остаточно послабили китайські позиції.»

II група - Політика Японії щодо Кореї

- Вислів Іто Хіробумі (японський політик, 1905):
«Корея — це кинджал, спрямований у саме серце Японії. Ми не можемо дозволити іншим володіти нею.»
- Витяг з Еульса-трактату (1905):
«Уряд Японії здійснює протекторат над Кореєю. Зовнішні зносини Кореї відтепер під контролем Японії.»
- Уривок з офіційного японського звернення (1910):
«Анексія Кореї є кроком до стабільності в регіоні та модернізації її народу. Японія приносить цивілізацію.»
- Коментар історика:
«Японія, після модернізації в епоху Мейдзі, стала імперіалістичною державою й прагнула перетворити Корею на свою колонію.»

III група – Політика Росії щодо Кореї.

- Доповідь російського посла в Сеулі (1896):
«Після вбивства королеви Мін японцями, Корея шукає захисту у Росії. Наш вплив зростає.»
- Уривок з дипломатичної ноти Росії до Японії (1903):
«Імператорський уряд вважає Корею буферною зоною та заперечує будь-яку виключну присутність Японії в регіоні.»
- Карта (можна роздати або показати):
Карта регіону з позначенням російських інтересів: Порт-Артур, залізниця в Маньчжурії, дипломатичне представництво в Сеулі.
- Коментар історика:
«Росія прагнула мати доступ до Тихого океану та посилити позиції в Східній Азії. Протистояння з Японією закінчилося поразкою у війні 1904–1905 років.»

Приблизна відповідь учнів:

Група 1: Цінський Китай

Висновки учнів:

1. Китай вважав Корею своєю традиційною васальною державою, яку необхідно захищати й утримувати в орбіті свого впливу.
2. Тяньцзінський трактат з Японією (1885) показує, що Китай визнавав зростання японського впливу, але прагнув домовлятися і зберегти рівновагу.
3. Поразка у війні з Японією в 1895 р. змусила Китай остаточно втратити вплив на Корею.

4. Китайська політика щодо Кореї базувалася на традиціях, але виявилася неефективною в умовах нової геополітичної ситуації.

Ключова теза: Китай прагнув утримати Корею як васальну державу, але втратив вплив через зовнішні поразки та внутрішню слабкість.

Група 2: Японія

Висновки учнів:

1. Японія сприймала Корею як стратегічно важливу територію для власної безпеки та економічних інтересів.
2. Висловлювання Іто Хіробумі підтверджує агресивне ставлення Японії до Кореї та її прагнення встановити контроль.
3. Протекторат (1905) і анексія (1910) були виправдані для японців як «модернізація» Кореї, але насправді це була колонізація.
4. Японська політика була цілеспрямованою, планомірною та супроводжувалася дипломатичним і військовим тиском.

Ключова теза: Японія прагнула повного контролю над Кореєю, розглядаючи її як життєво важливу колонію в межах імперської експансії.

Група 3: Росія

Висновки учнів:

1. Росія бачила в Кореї буферну зону, яка мала захищати її інтереси в Маньчжурії та на Далекому Сході.
2. Після 1896 р. Росія підтримувала Корею як противагу японському впливу, зокрема через дипломатичну та військову присутність.
3. Росія прагнула мирних домовленостей з Японією, однак конфлікт інтересів призвів до війни 1904–1905 рр.
4. Поразка у війні позбавила Росію впливу на Кореїському півострові.

Ключова теза: Росія намагалася закріпитися в Кореї як у стратегічному регіоні, але поступилася Японії після військової поразки.

Міні-лекція вчителя: КОРЕЙСЬКА ІМПЕРІЯ (1897–1910 рр.)

Сьогодні ми розглянемо важливий, хоч і короткий, період в історії Кореї — існування Корейської імперії з 1897 по 1910 рік.

 Передумови: До кінця XIX ст. Корея опинилася в центрі боротьби між великими державами: Китаєм, Японією та Росією. Китай вважав Корею своєю традиційною васальною державою. Японія, модернізована та амбітна, прагнула перетворити Корею на колонію. Росія, у свою чергу, намагалася закріпити свій вплив у регіоні.

Після поразки Китаю в японо-китайській війні (1894–1895 рр.) Корея проголосила незалежність. Але реальної самостійності вона не мала — вплив зовнішніх держав залишався дуже потужним.

 Проголошення імперії: У 1897 році король Коджон проголосив створення Корейської імперії (Техан Чегук) та прийняв титул імператора. Це був спроба утвердити суверенітет держави й поставити Корею на один рівень із Китаєм та Японією.

Новий статус символізував:

- прагнення до незалежності;
- модернізацію за західним зразком;
- зміну статусу держави — від "малого королівства" до "самостійної імперії".

🔧 Реформи: У цей період уряд імперії намагався провести низку реформ:

- створення нових міністерств;
- розробка нових кодексів законів;
- розвиток залізниці, промисловості, освіти;
- модернізація армії (часто за японським або російським зразком).

Проте реформи наштовхнулися на внутрішню корупцію, брак ресурсів і — головне — постійне втручання іноземних держав.

✂ Зовнішні загрози: Японія продовжувала тиснути на Корею. У 1905 році, після перемоги над Росією в російсько-японській війні, Японія нав'язала Кореї Еульса-трактат. Відтоді зовнішня політика Кореї повністю контролювалася Токіо.

🔴 Кінець імперії: У 1910 році Японія остаточно анексувала Корею. Корейська імперія припинила існування. Імператор Коджон був змушений зректися влади. Корея стала японською колонією на цілих 35 років.

📌 Висновок: Корейська імперія була останньою спробою країни зберегти незалежність в умовах імперіалістичного тиску. Цей період є прикладом того, як слабка держава опинилася між амбіціями великих імперій — і не витримала цього протистояння.

Запитання для обговорення:

- Чому створення імперії не врятувало Корею від анексії?
- Які риси ви бачите в імператора Коджона: слабкість чи рішучість?
- Як доля Кореї у 1897–1910 рр. нагадує ситуації в інших країнах того часу?

Узагальнення:

1. Питання про Корею:

1. Яке географічне положення Кореї і чому воно мало значення для Китаю, Японії та Росії?
2. Яка була внутрішня ситуація в Кореї наприкінці XIX ст. (політика, економіка, армія)?
3. Які держави втручалися у справи Кореї і з якою метою?
4. Які події (війни, договори) впливали на зміну статусу Кореї?

2. Питання для порівняння з Україною:

5. Яке було геополітичне положення України наприкінці XIX – початку XX ст.
6. Які імперії претендували на українські землі або впливали на них?
7. Чи мала Україна у цей час власну державність або можливість самостійно проводити політику?
8. Які схожі риси та відмінності можна побачити між долею Кореї та України у цей період?

3. Узагальнюючі питання:

10. Які фактори роблять країну вразливою для зовнішнього втручання?
11. Чи залежить доля "малих" країн тільки від їх сили, чи також від позицій великих держав?

Приблизні відповіді учнів на задані запитання

1. Яке географічне положення Кореї і чому воно мало значення для Китаю, Японії та Росії?

- Корея мала стратегічне положення між Китаєм, Японією та Росією; контроль над нею забезпечував військову і торгову перевагу в регіоні.
2. Яка була внутрішня ситуація в Кореї наприкінці XIX ст.?
- Корея була слабкою державою: мала слабку армію, відсталу економіку, розколоте керівництво і залежала від великих сусідів.
3. Які держави втручалися у справи Кореї і з якою метою?
- Китай, Японія та Росія втручалися, щоб поширити свій політичний і військовий вплив, контролювати торгівлю й території.
4. Які події впливали на зміну статусу Кореї?
- Війна Китаю з Японією (1894–1895), російсько-японська війна (1904–1905), анексія Кореї Японією (1910).
5. Яке було геополітичне положення України наприкінці XIX – початку XX ст.?
- Україна була поділена між Російською та Австро-Угорською імперіями, перебувала на перехресті інтересів великих держав.
6. Які імперії претендували на українські землі або впливали на них?
- Російська імперія, Австро-Угорщина, а згодом і Німеччина.
7. Чи мала Україна у цей час власну державність або можливість самостійно проводити політику?
- Ні, Україна не мала самостійної державності й була під владою імперій.
8. Які схожі риси та відмінності можна побачити між долею Кореї та України у цей період?
- Схожість: обидві країни були об'єктами боротьби імперій і втратили самостійність. Відмінність: Корея була анексована Японією, а Україна залишалася поділеною без формальної анексії в цей період.
9. Які фактори роблять країну вразливою для зовнішнього втручання?
- Слабка держава, розкол еліт, стратегічне розташування, зацікавленість сильних сусідів.
10. Чи залежить доля "малих" країн тільки від їх сили, чи також від позицій великих держав?
- Від обох чинників: внутрішня сила важлива, але великі держави мають вирішальний вплив.

Підсумкове слово Вчителя: *«Корея наприкінці XIX – на початку XX століття стала ареною боротьби великих імперій (Китаю, Японії, Росії) через своє стратегічне розташування між важливими центрами впливу в Східній Азії та багаті природні ресурси. Ослаблена внутрішніми кризами та нездатністю до модернізації, Корея не змогла ефективно захистити свою незалежність, що зробило її об'єктом чужоземного суперництва.*

Схожу ситуацію в цей самий період переживала й Україна, яка, розташована між великими імперіями (Російською, Австро-Угорською, Османською), також через своє стратегічне положення і багаті ресурси ставала об'єктом боротьби і втрачала можливості для самостійного розвитку. В обох випадках слабкість власних державних інституцій і залежність від зовнішніх сил визначали драматичну долю народів.

Рефлексія запропонувати учням оцінити вивчену тему створенням посту у соцмережі від імені Кореї 1905р.

Домашнє завдання : Опрацювати параграф 1ст 84-91 підручник (*Республіка Корея: історія дива на річці Хан. Матеріали до навчального курсу за вибором учнів профільної загальноосвітньої школи (10–11 класи): посібник для учнів і вчителя / К. Баханов, С. Баханова, Ю. Білай, Р. Євтушенко, І. Костюк, С. Троян; за ред. К. Баханова. Рівне: Волинські обереги, 2024. 352 с*), письмово виписати *«Що означало для Кореї встановлення протекторату Японії»*

Історична література українською мовою

1. «Нова та новітня історія країн Східної Азії»

Цей підручник містить розділи про Корею в контексті планів Росії, встановлення

японського протекторату та анексії Кореї Японією.

[Переглянути PDF](#)

2. **«Нова історія Азії та Африки»**

Підручник охоплює історію імперії Цин та її взаємини з Кореєю, а також вплив інших держав на регіон.

[Переглянути PDF](#)

3. Республіка Корея: історія дива на річці Хан. Матеріали до навчального курсу за вибором учнів профільної загальноосвітньої школи (10–11 класи): посібник для учнів і вчителя / К. Баханов, С. Баханова, Ю. Білай, Р. Євтушенко, І. Костюк, С. Троян; за ред. К. Баханова. Рівне: Волинські обереги, 2024. 352 с